

Inhoud

Voorwoord	9
Algemene pedagogiek	13
Introductie	13
1 Methodologie: kennis door veranderen, de empirische benadering in de pedagogiek <i>M.H. van IJzendoorn</i>	17
2 Historische pedagogiek: babyverzorging in cultuurhistorisch perspectief <i>R. van der Vèer</i>	33
3 Onderwijsgeschiedenis: methoden en bronnen <i>H. de Frankrijker</i>	45
4 Statistiek: argumentatiemiddel bij pedagogische vragen <i>P.M. Kroonenberg</i>	63
5 Cultuurvergelijkende pedagogiek: nachtelijk huilen en gehechtheid in de kibboets <i>C. Schuengel en M.H. van IJzendoorn</i>	79
6 Meta-analyse: gereedschap voor de theoretische pedagogiek <i>M.H. van IJzendoorn</i>	89
Gezinspedagogiek	105
Introductie	105
7 Gedragsgenetica: genetische aanleg en pedagogische omgeving <i>M.J. Bakermans-Kranenburg en M.H. van IJzendoorn</i>	109
8 Kinderopvang: opvoedingsmilieu tussen gezin en school <i>L. Tavecchio</i>	127

9	Opvoedingsondersteuning: interventies gericht op de vroege ouder-kindinteractie <i>F. Juffer, M.J. Bakermans-Kranenburg en M.H. van IJzendoorn</i>	143
10	Opvoedingsondersteuning: oudercursussen en lastige pubers <i>J.M.A.M. Janssens en N.M.C. van As</i>	159
11	Adoptie: Een pedagogische interventie? <i>F. Juffer</i>	173
12	Preventieve interventie: langetermijneffecten van vroege pedagogische interventies <i>M. van Aken en M. Riksen-Walraven</i>	189
	Orthopedagogiek	201
	Introductie	201
13	Psychosociale jeugdzorg: naar een empirisch onderbouwde diagnostiek en behandeling <i>E.M. Scholte</i>	205
14	Residentiele hulpverlening: veiligheid en praktijkgericht onderzoek <i>C. Schuengel</i>	223
15	Autisme: van ziektebeeld naar orthopedagogische vraagstelling <i>I.A. van Berckelaer-Onnes</i>	237
16	Handicaps: opvoeding en zorg voor personen met verstandelijke en lichamelijke beperkingen <i>A. Vermeer</i>	249
17	Kindermishandeling: achtergronden van en diagnostiek van seksueel misbruik <i>S.N. Brilleslijper-Kater en A.M. van Leest-Borst</i>	265
18	Trauma: Kinderen en kleinkinderen van getraumatiseerde ouders <i>M.H. van IJzendoorn</i>	283
	Leerproblemen	295
	Introductie	295
19	Diagnostiek: zoeken naar oorzaken en behandeling van leesproblemen <i>A.G. Bus</i>	299
20	Voorlezen: vroege vormen van geletterdheid en dyslexie <i>A.G. Bus</i>	311
21	Dyslexie: achtergronden en ontwikkeling van ernstige leesproblemen <i>P.F. de Jong en A. van der Leij</i>	323

22 Dyscalculie: stagnaties in het leren rekenen <i>E. Harskamp</i>	335
Onderwijspedagogiek	355
Introductie	355
23 Voorschool: voor- en vroegschoolse educatie voor kinderen in achterstandssituaties <i>P.P.M. Leseman</i>	359
24 Leren lezen: ondersteunen multimedia-verhalen de vroege leesontwikkeling van peuters en kleuters? <i>M.T. de Jong, M. Verhallen en A.G. Bus</i>	373
25 Rekenonderwijs: motivatie van jongens en meisjes bij rekenen in het basisonderwijs <i>H.J. Vermeer en M. Boekaerts</i>	385
26 Schoolklimaat: morele opvoeding in het voortgezet onderwijs <i>D. Brugman en G.J. Stams</i>	399
27 Opleidingskunde: leren in teams en kennisproductiviteit <i>M. Segers en H. Tillema</i>	411
Slotbeschouwing <i>M.H. van IJzendoorn en H. de Frankrijker</i>	425
Literatuur	429
Personenregister	451
Zakenregister	459
Personalía van de auteurs	477